

کتابخانه‌های آموزشی نروژ

گزارشی از طرح راهبردی «ایجاد فضای مطالعه: راهبرد ایجاد انگیزه و عشق به خواندن و یادگیری مهارت‌های خواندن ۲۰۰۳-۲۰۰۷»^۱

ترجمه فاطمه زارعزاده^۲

کیفیت خدمات مانند مجموعه‌های کتاب، رایانه‌ها و دیگر لوازم، آموزش و راهنمایی، بسته به استان یا شهر، و میان مدارس یک استان یا یک شهر، بسیار متفاوت است و میانگین متوسط پایین دارد.

ساعات محدودی به اداره کتابخانه‌های آموزشی مدارس ابتدایی و راهنمایی اختصاص دارد. در ۲۰۰۱ به طور میانگین هفته‌ای ۵/۴۸ ساعت به این کار اختصاص داده شده است. کتابخانه‌های آموزشی دبیرستان‌ها کارمند

کتابخانه آموزشی‌های یکی از عرصه‌های آموزش در مدارس است و توانایی بالقوه زیادی برای پیشرفت خواندن و سوادآموزی اطلاعاتی دانش‌آموزان دارد.

طبق آمار از این توانایی‌ها به حد کافی در مدارس امروز نروژ استفاده نمی‌شود. کتابخانه‌های آموزشی هم عرصه‌ای از دانش هستند که انواع گوناگون اطلاعات در آنها وجود دارد و هم فضایی فرهنگی که لذت خواندن و رفتن به سوی زندگی کامل‌تر از اصول کلیدی آنهاست.

استفاده از کتابخانه آموزشی در همه سطوح برای دانش‌آموزان مهم است. نقش جدید برنامه‌های آموزشی، ایجاد تخصص برای کلاس‌های نروژی در دوره‌های اصلی شامل ابتدایی، راهنمایی و متوسطه است. به منابع رقومی و راهنماهای استفاده از آنها، در انواع کتابخانه‌ها توجه بیشتری می‌شود. کتابخانه‌های مدرن دارای کتابخانه‌ای فیزیکی با مجموعه‌ای از کتاب‌ها، روزنامه‌ها، مجلات، کتاب‌های صوتی و نوارهای ویدئویی و لوح‌های فشرده هستند. همچنین دسترسی به پاره‌ای از منابع اطلاعاتی رقومی را نیز فراهم می‌کنند. کارکنان دارای صلاحیت در زمینه اطلاعات جهانی و مجموعه‌های رقومی جهانی و چگونگی جستجوی منابع، به راهنمایی و اطلاع‌رسانی می‌پردازند.

دسترسی، منابع و کارمندان

بیشتر دانش‌آموزان به یک کتابخانه آموزشی که در مدرسه و یا مکانی نزدیک آن قرار دارد، دسترسی دارند.

کتابخانه‌های آموزشی هم عرصه‌ای از دانش هستند که انواع گوناگون اطلاعات در آنها وجود دارد و هم فضایی فرهنگی که لذت خواندن و رفتن به سوی زندگی کامل‌تر از اصول کلیدی آنهاست.

کافی دارند و منابع بیشتری به مجموعه آنها اختصاص داده شده است. به طور متوسط در سال ۲۰۰۳، کارمندان کتابخانه هفته‌ای ۳۳/۳ ساعت در کتابخانه دبیرستانی کار کرده‌اند که ۱۸/۶ ساعت از آن توسط کتابداران آموزش دیده، بوده است.

ویژگی‌های مثبت کتابداران مدارس، کلید اساسی داشتن یک کتابخانه آموزشی خوب است. در سطح ملی ۳۳ درصد از کار در کتابخانه‌های دبیرستانی،

1. Excerpt from the Norwegian Strategic plan "Make space for reading! Strategy for stimulating love of reading and reading skills 2003-2007". 2005.[on-line]. Available: <http://skolenettet.no/makespaceforreading>

۲. کارشناس ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران

راهنمایی و دبستانی توسط افرادی انجام شده است که تحصیلات خود را در رشته کتابداری تمام کرده‌اند. این میزان در سطح متوسطه ۴۷ درصد است یعنی بیش از نیمی از کتابخانه‌های آموزشی مدارس توسط معلمان بدون تحصیلات عالی و یا کارمندانی فاقد کیفیت و ویژگی‌های لازم اداره می‌شوند، که این مقادیر در میان استان‌ها نیز به شدت متفاوت است.

یک کتابخانه آموزشی خوب باید انتخاب گسترده‌ای از متون و رسانه‌ها برای پایه کتابخانه داشته باشد. آمار پی.ای.ار.ال.اس^۳ از کتابخانه‌ها در سال ۲۰۰۲ و ۲۰۰۳ نشان می‌دهد که مدارس تحصیلات اجباری تعداد بسیار متفاوتی از کتاب و مجله برای دانش‌آموزان دارند؛ به طور متوسط ۱۵/۵ جلد کتاب؛ که در مدارس ابتدایی و راهنمایی یک کتاب برای هر دانش‌آموز است. طبق آمار بسیاری از کتابخانه‌های آموزشی برای توسعه خواندن باید روزآمد شوند. برای موفقیت در این امر، باید بر آموزش، راهنمایی و همکاری با کتابخانه‌های عمومی تأکید شود.

امروزه، فهرست الکترونیکی به ابزاری مهم و ضروری در کتابخانه‌های آموزشی تبدیل شده است. ۹۳ درصد از دبیرستان‌ها دارای فهرست الکترونیکی هستند. مدارس ابتدایی و راهنمایی هنوز بدین سطح نرسیده‌اند. هر روز مدارس بیشتری، که بیشتر دبیرستان هستند، فهرست خود را در اینترنت قرار می‌دهند. در بعضی شهرها، مدارس ابتدایی و راهنمایی و کتابخانه‌های عمومی نیز دارای فهرستگان در اینترنت هستند.

امروزه، فهرست الکترونیکی به ابزاری مهم و ضروری در کتابخانه‌های آموزشی تبدیل شده است. ۹۳ درصد از دبیرستان‌ها دارای فهرست الکترونیکی هستند. مدارس ابتدایی و راهنمایی هنوز بدین سطح نرسیده‌اند. هر روز مدارس بیشتری، که بیشتر دبیرستان هستند، فهرست خود را در اینترنت قرار می‌دهند. در بعضی شهرها، مدارس ابتدایی و راهنمایی و کتابخانه‌های عمومی نیز دارای فهرستگان در اینترنت هستند، که بدین ترتیب کار

به طور مؤثرتری پیشرفت می‌کند و با مراجعه به فهرستگان، فهرستی از منابع محلی قابل‌بازرسی خواهد بود.

توسعه کتابخانه آموزشی و همکاری‌های بین شهری

کتابخانه‌های استانی و عمومی نقشی قابل توجه در توسعه و رشد لذت خواندن، و متون محاوره‌ای و رسانه‌ها برای کودکان و نوجوانان دارند.

در شهرها، همکاری سازمان‌یافته میان مدارس و کتابخانه‌های عمومی، استفاده بهتر از منابع را تضمین می‌کند و ساختار بهتری در زمینه کار کردن برای کودکان و نوجوانان ایجاد می‌کند. در گذشته، شهرهای متعددی در زمینه توسعه مدارس آموزشی فعالیت کرده‌اند، اما امروزه در اثر برنامه «ایجاد فضای خواندن!» به این تعداد افزوده شده است. بر همکاری میان مدارس و کتابخانه‌های عمومی به منظور آشنا کردن دانش‌آموزان با متون، و اشتراک دانش معلمان با دانش‌آموزان در زمینه متون جدید، تأکید فراوانی شده است. گروه‌های دیگری نیز وارد این کار شده‌اند. در استان‌های زیادی، کار پیگیری طرح، منجر به همکاری گسترده‌ای میان استادان و کتابخانه‌های استان شده است که برگزاری همایش‌های مشترک از آن جمله است.

کتابخانه‌های آموزشی جزئی از نظام کتابخانه ملی هستند و ارتباط نزدیکی با کتابخانه‌های عمومی دارند. کتابخانه‌های دبیرستانی بیشتر با کتابخانه‌های استانی در ارتباطند. اداره آرشیو، کتابخانه و موزه نروژ، موظف است تا بر روی مسائل کلیدی کتابخانه‌ها بررسی و تحقیق کند.

کتابخانه رقومی نروژ

اداره آرشیو، کتابخانه و موزه نروژ برنامه کتابخانه رقومی نروژ را آغاز کرده است. این برنامه ۳ الی ۵ سال به طول می‌انجامد و از سال ۲۰۰۳ آغاز شده است. کتابخانه رقومی نروژ امکان دسترسی آسان همگان را به اطلاعات و منابع ایجاد خواهد کرد.

اقدامات متعددی در زمینه برآوردن نیازهای بخش آموزشی و تحصیلات باید انجام شود. توسعه راه‌حل‌های

شبکه کتابخانه‌های آموزشگاهی عرصه‌ای کلیدی در یادگیری خواهد بود؛ ایجاد مکان‌های ملاقات مشترک برای گروه‌های دارای علائق گوناگون که در زمینه کتابخانه‌های آموزشگاهی و سؤالات مربوطه فعالیت می‌کنند به گونه‌ای که بتوانند به بحث و تبادل نظر بپردازند و فعالیت‌های مشترکی را هماهنگ سازند.

در یادگیری خواهد بود؛ ایجاد مکان‌های ملاقات مشترک برای گروه‌های دارای علائق گوناگون که در زمینه کتابخانه‌های آموزشگاهی و سؤالات مربوطه فعالیت می‌کنند به گونه‌ای که بتوانند به بحث و تبادل نظر بپردازند و فعالیت‌های مشترکی را هماهنگ سازند.

ملی مشترک از طریق اقداماتی چون تحقیق بیشتر و توسعه خدمات مرجع کتابخانه‌ها و ایجاد فهرست‌های جهانی کتابخانه‌ها باید انجام شود. طرح‌هایی برای جستجوی‌های درگاهی^۴ از منابع تضمین کیفیت شده، و دسترسی به منابع گوناگون دارای لیسانس (فرهنگ‌ها، دایرةالمعارف‌ها، و نظایر آنها) و همچنین طرحی برای رقومی کردن منابع مرتبط وجود دارد.

شبکه کتابخانه‌های آموزشگاهی (مدارس)

"شبکه توسعه تخصصی کتابخانه‌های آموزشگاهی" در سال ۲۰۰۴ بنیان‌گذاری شد (اقدامی برای «ایجاد فضای خواندن») که با همکاری میان دو دانشکده آگدر^۵ و برگن^۶ انجام می‌شود. هدف اصلی شبکه توصیف حوزه کتابخانه آموزشگاهی، به تصویر کشیدن نیازهای آموزشی و تحصیلی و پیشرفت متخصصان این حوزه است. همچنین ایجاد و توسعه اقدامات آموزشی در حوزه کتابخانه‌های آموزشگاهی نیز جزء اهداف اصلی شبکه است. شبکه کتابخانه‌های آموزشگاهی عرصه‌ای کلیدی

